

SOCIALINIŲ BEI PSICHOLOGINIŲ VEIKSNIŲ ĮTAKA PROFESIJOS PASIRINKIMUI

*Jungėnų pagrindinė mokykla
Karjeros koordinatorė psichologė Nijolė
Bendaravičiūtė*

■ Pradžiai...

- Jau antikoje pastebėta, kad žmonės yra skirtingi ne tik veido, kūno formomis, būdo bruožais, bet ir sugebėjimais geriau atlikti vienus arba kitus darbus. Tokie išskirtiniai ypatumai dažniausiai būdavo įvardijami *Dievo dovana*. Pagrindinis *Dievo dovanos* turėjimo kriterijus – veiklos, darbo rezultatyvumas, sugebėjimas jį atlikti geriau negu kiti.

■ Pradžiai

- Su profesiniu konsultavimu susiję klausimai keliami jau Senovės Graikijos mąstytojo Platono (428–348 m. pr. Kr.) veikale „Valstybė“, kuriame jis, remdamasis žmonių sugebėjimais, bando pagrįsti idealios visuomenės struktūrą. Platonas neneigia ugdymo reikšmės vieniems ar kitiems sugebėjimams išplėtoti, tačiau pabrėžia, kad gabumai vienai ar kitai veiklai yra įgimti.

■ Problemos aktualumas

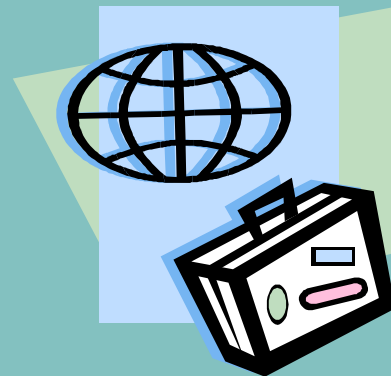
- Profesijos pasirinkimas yra vienas iš svarbiausių pasirinkimų žmogaus gyvenime. Teisingai pasirinkta profesija įprasmina žmogaus gyvenimą ir sudaro prielaidas jo kaip individo raiškai. Mėgstamas darbas teikia vidinį pasitenkinimą pačiam individui ir visuomenei. Neteisingai priimtas sprendimas renkantis profesiją ne tik, kad padaro žmogų nelaimingą, bet ir sukelia nepasitenkinimą darbu, savimi. Neatsiskleidžia ir tampa kliūtimi realizuoti savo pasiekimus. Spręsti šį sudėtingą gyvenimo klausimą padeda profesinis informavimas ir konsultavimas, supažindinantis mokinius su įvairiomis profesijomis ir padedantis geriau pažinti save bei tinkamai pasirinkti profesiją.

■ Problemos aktualumas

- Efektyviai teikiamos profesinio orientavimo paslaugos yra svarbios tiek švietimo sistemai, tiek darbo rinkai bei jų tarpusavio sąveikai. Jos padeda kaip galima geriau panaudoti žmonių išteklius, sudarydamos palankesnes sąlygas užtikrinti, kad žmonių turimi gebėjimai ir interesai sutaptų su esamomis mokymosi ir užimtumo galimybėmis. Šios paslaugos yra svarbiausias mokymo ir užimtumo politikos elementas nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis, taip pat yra sudedamoji aktyvios darbo rinkos politikos dalis.

■ Problemos aktualumas

- Europos Sąjungos kontekste profesinis orientavimas laikomas vienu iš svarbiausių veiksnių, skatinančių užimtumą, darbo jėgos prisitaikymą prie rinkos sąlygų, verslumą bei lygias galimybes.

**Profesinio mokymo tikslai
(LR Profesinio mokymo įstatymas, 2007)**

Padėti asmeniui įgyti kvalifikaciją ir kompetencijas

Sudaryti sąlygas įvairių polinkių ir gebėjimų asmenims mokytis visą gyvenimą, tobulintis ir keisti kvalifikaciją

Užtikrinti profesinio mokymo prieinamumą ir kokybę

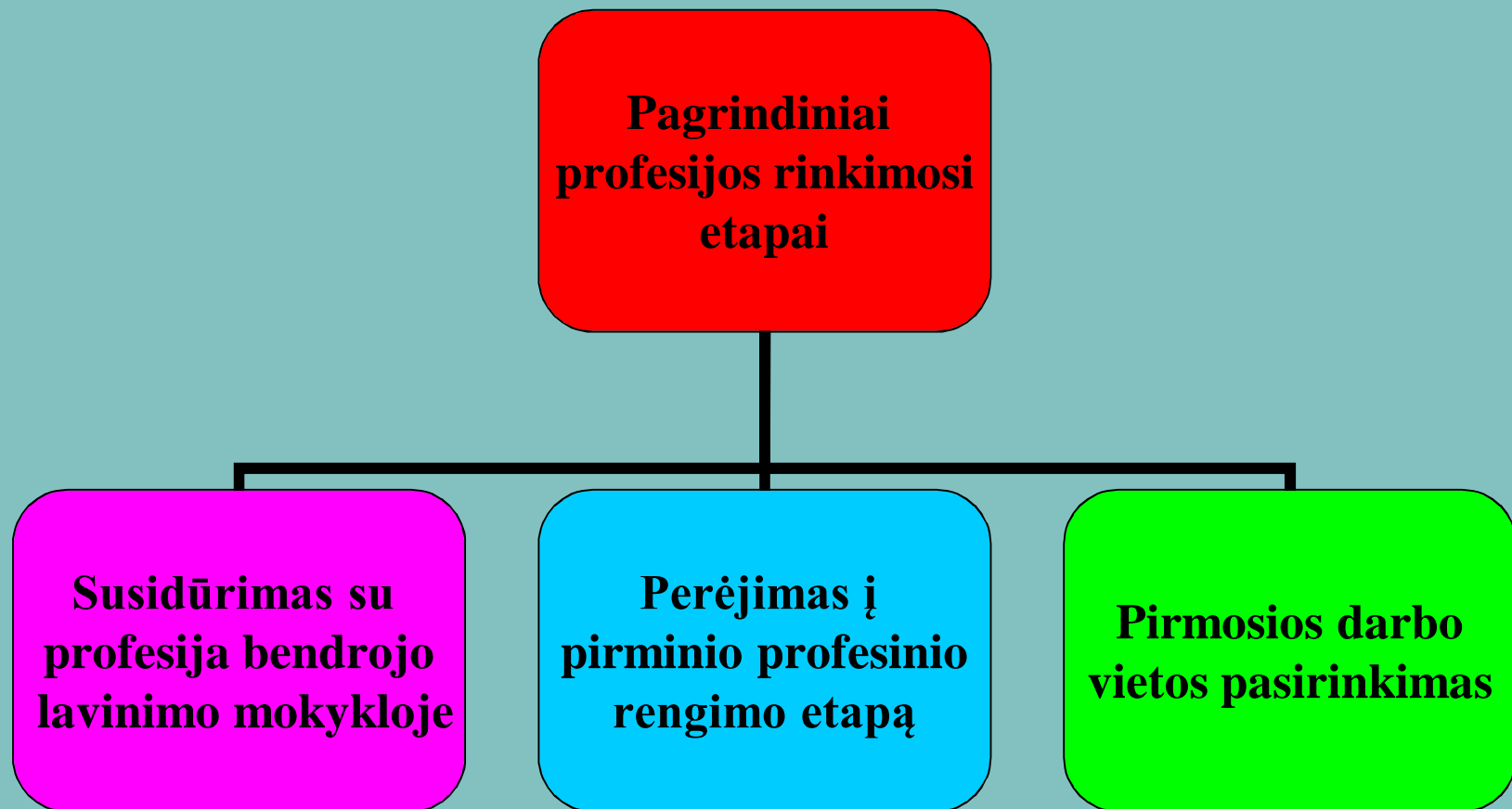
Užtikrinti kvalifikacijų atitiktį, kompetencijų vertinimo, kvalifikacijų suteikimo bei pripažinimo, objektyvumą

Užtikrinti profesinio orientavimo sistemos veiksmingą funkcionavimą

■ Problemos aktualumas

- Profesinis informavimas yra tęstinis procesas, kintantis priklausomai nuo profesijos rinkimosi situacijos. L. Jovaiša skiria tris pagrindinius profesijos rinkimosi etapus: pirmasis susidūrimas su profesija bendrojo lavinimo mokykloje, kai yra pasirenkami mokomieji dalykai ir mokyklos tipas; perėjimas į pirminio profesinio rengimo etapą, kai yra renkama specialybė ir specializacija, profesinio rengimo įstaigos tipas, mokymo programa ir pan.; pirmosios darbo vietos pasirinkimas.

Profesijos rinkimosi etapai (pagal L. Jovaišą)

■ Problemos aktualumas

- Ypač svarbų vaidmenį visuose minėtuose profesijos pasirinkimo etapuose atlieka žmogų supanti aplinka ir joje cirkuliuojanti informacija apie veiklos pasaulį ir jį sudarančią profesinę veiklą. Kartais reali, jaunuolį supanti aplinka būna stipresnė ir įtakingesnė už maksimaliai objektyvias ir moksliskai pagrįstas konsultuojamojo ir informuojamojo pobūdžio priemones.

■ Problemos aktualumas

- Informacijos apie profesijos, profesinio mokymosi ir profesinės veiklos galimybes gausa taip pat tėra tik vienas, nors ir labai svarbus, veiksnys, ypač žinant, kad net labai plati ir operatyvi informacija visuomet šiek tiek atsilieka nuo nuolatinės kaitos darbo rinkoje vienoms profesijoms prarandant aktualumą ir kitoms atsirandant, keičiantis profesiniams kvalifikaciniam reikalavimams ir t.t.

■ Problemos aktualumas

- Dėl įvairių priežasčių aplinka dažnai iškreipia informaciją apie veiklos pasaulį ir jį sudarančią profesinę veiklą. Todėl profesinio informavimo paskirtis yra suteikti mokiniams kuo išsamesnės informacijos apie profesijų ir kvalifikacijų sistemą, jų įgijimo būdus ir institucijas, kuriose ta kvalifikacija gali būti įgyjama, reikalavimus asmens sveikatai, žinioms, gebėjimams.

■ Problemos aktualumas

- Profesinis informavimas apima ir žinias apie profesijos geografiją, darbo pobūdį, profesijos perspektyvumą, ekonomines, socialines ir karjeros galimybes bei garantijas. Profesinį informavimą ir profesinį konsultavimą bendrojo lavinimo mokyklose realizuoja specialius kursus baigę mokomųjų dalykų mokytojai, socialiniai pedagogai ir psichologai, mokyklose ir profesinio informavimo bei konsultavimo specialistai darbo biržose.

■ Problemos aktualumas

- Socialinis dalyvavimas vyksta pirminių santykių kontekstuose: šeimoje, su draugais, mokykloje, darbe, laisvalaikiu ir pan. Socialinio dalyvavimo plėtotė reiškia, kad ne tik šalinamos kliūtys ir sudaromos galimybės visiems lygiomis teisėmis ir savaimė suprantamais būdais dalyvauti socialiniame gyvenime, bet ir priimti sprendimus, ir įnešti savą indėlį į bendros veiklos produktą ar norimą rezultatą.

■ Tikslas

- Išsiaiškinti pagrindinius veiksnius, lemiančius ir įtakojančius profesijos pasirinkimą.

Profesinio informavimo samprata bendrajame ugdyme

- Kalbant apie profesijos pasirinkimo klausimus ir profesinį informavimą, svarbu apžvelgti kaip suprantame profesinio ugdymo sampratą. Svarbiausias ugdymo tikslas – asmenybės pokyčiai – jos tobulėjimas pažinimo, vertybinių orientacijų raidos, prasmingo gyvenimo ieškojimo prasme. Profesinis ugdymas apibudinamas kaip sudėtinė asmenybės ir visuomenės ugdymo dalis. Kiekvienas asmuo, norėdamas tapti visaverčiu visuomenės nariu, perima geriausią jos patirtį, nuolat mokosi, formuoja žinias, po truputį keičia savo vertybių sistemą, tampa kompetentingu savitai išreiškdamas save darbe.

Profesinio informavimo samprata bendrajame ugdyme

- Pedagoginis ugdymas grindžiamas bendravimu, mokiniui sąveikaujant su profesijos pedagogais, darbdaviais, kitais profesinio rengimo sistemos socialiniais partneriais. Dauguma psichologų supranta profesinį pašaukimą kaip asmenybės profesinį kryptingumą, vienijantį poreikius, interesus, polinkius, idealus, įsitikinimus, aspiracijas, vertybines orientacijas bei kitas dinamiškas asmenybės savybes.

Profesinio informavimo samprata bendrajame ugdyme

- Pašaukimas, anot L. Jovaišos, yra veiklos motyvacijų, potencialų, charakterologinių asmenybės bruožų derinys, sąlygojantis jos darbinio gyvenimo kokybę ir prasmę.

Profesinio informavimo samprata bendrajame ugdyme

- Darbas yra siejamas su darbinio ugdymu. Jis laikomas palyginti sunkia fizine ir protine veikla, kuris reikalauja įtampos, pareigingumo ir atsakomybės, apriboja žmogaus elgseną griežtu režimu, reikalauja atsiskaityti už atlikto darbo rezultatus, nes jis turi nustatytą visuomeninę reikšmę, griežtai reikalauja kokybiško, vertingo produkto, griežtos veikimo pradžios, eigos ir pabaigos, drausmės.

Profesinio informavimo samprata bendrajame ugdyme

- Darbe išryškėja žmogaus intelektas, kūrybingumas, talentas. Darbas realizuoja žmogaus kūrybinius sugebėjimus, išmones, planus, aprūpina jį patogumais, turtais, mokslo, technikos laimėjimais. Tad kalbant apie profesinį informavimą, profesijos rinkimosi klausimus, svarbu nepamiršti, kad būtent žmogus, galvodamas apie profesiją, turi galvoti, kad tai nuolatinis ir daug pastangų reikalaujantis darbas.

Profesinio informavimo samprata bendrajame ugdyme

- Pirmoji labai svarbi profesinio orientavimo sudedamoji dalis - tai mokinių supažindinimas su įvairiomis darbo sritimis ir profesijomis. Šio didelio ir sudėtingo darbo uždavinys yra plėsti mokinių akiratį, supažindinant juos su pagrindinėmis darbo sritimis ir svarbiausiomis profesijomis, o taip pat smulkiai supažindinant su tomis profesijomis, kurios domina mokinius.

Profesinio informavimo samprata bendrajame ugdyme

- L. Jovaišos teigimu, „**profesinis orientavimas**” (*angl. vocational guidance*) yra:
 1. Psichopedagoginis vadovavimas profesijos rinkimuisi, apsisprendimui, adaptacijai, profesijos įgijimui, įsidarbinimui ir įsitvirtinimui profesiniame darbe; jo tikslas – psichosocialinė ir medicininė pagalba žmogui atskleisti savo individualybės jėgas tiek profesinio mokymosi, tiek ir darbo srityje.
 2. Socialinės veiklos sistema tikslingai paskirstyti darbo rezervus pagal visuomenės poreikius.

Profesinio informavimo samprata bendrajame ugdyme

- Autorius ne tik pateikia profesinio orientavimo sampratą, bet ir išskiria profesinio orientavimo struktūrinius elementus: profesinį informavimą, profesinį konsultavimą, mokinių parengimą pirmą kartą rinktis profesiją. Profesinis orientavimas apibūdinamas kaip viso pedagoginio proceso (nuolatinio vadovavimo žmogaus vystymosi ir tobulėjimo) šerdis, taigi yra susijęs su švietimo sistema, ugdymo procesais.

Profesinio informavimo samprata bendrajame ugdyme

- R. Laužacko darbuose profesinis orientavimas yra lyginamas su ikiprofesiniu ugdymu, t.y. viso profesinio rengimo sistemos dalimi, kuri yra įgyvendinama tik mokyklos aplinkoje, mokiniui renkantis profesiją. Pabrėžiamas ugdomasis profesinio orientavimo aspektas, būtinybė integruoti į mokymo turinį. Mokytojai įvardijami kaip pagrindiniai visų su profesijos rinkimosi susijusių problemų sprendimo vadovai.

Profesinio orientavimo struktūra (pagal R. Laužacką)

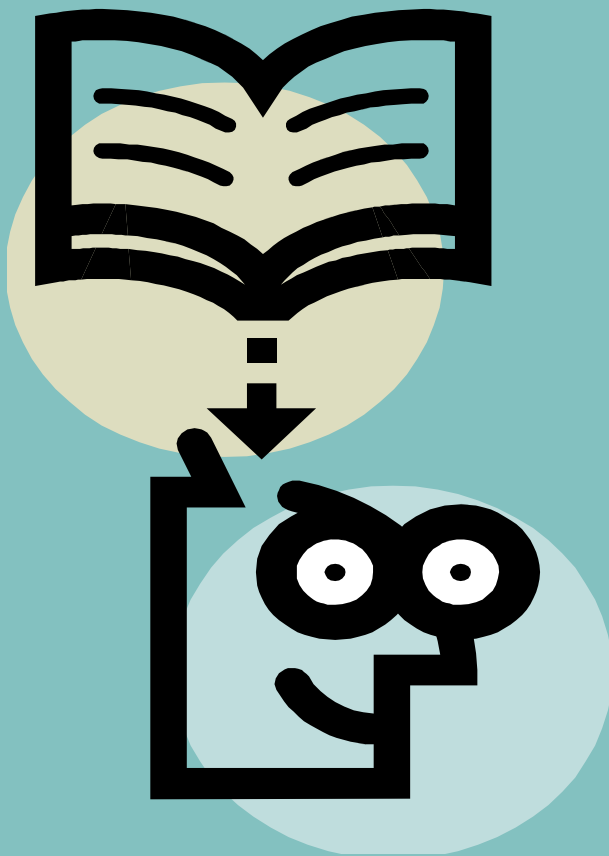

Profesinio orientavimo etapai

(pagal S. Kregždę)

■ Profesinio informavimo svarba

- Viena svarbiausių profesinio konsultavimo sudėtinių dalių – išsiaiškinti mokinių profesinius interesus ir profesinius ketinimus profesinės diagnostikos ir konsultacijų metu.

■ Profesinio informavimo tikslas

- Profesinio konsultavimo tikslas nurodo, kad kiekvienas individas privalo gauti kokybišką informaciją ir patarimus. Profesinis konsultavimas ir tikslingas karjeros planavimas bendrojo lavinimo mokykloje yra būtinas, nes jaunimas dėl savo menkos socialinės patirties, o taip pat ir vertybių sistemos, negali objektyviai įvertinti savo galimybių profesijos rinkimosi klausimais. Profesinis konsultavimas turi padėti priimti teisingą profesinį sprendimą ir įtakoti tolesnę profesinę karjerą.

■ Profesinio konsultavimo uždaviniai

- Profesinio konsultavimo uždaviniais siekiama teikti individualias ir grupines profesinio tinkamumo konsultacijas, analizuoti ir įvertinti individualias galimybes įgyti kvalifikaciją, padėti priimti motyvuotą sprendimą dėl asmens tinkamumo atitinkamai profesijos sričiai; taip pat konsultuoti įsidarbinimo ir kitais darbo rinkos klausimais, teikti informaciją apie profesijas bei specialybes, kvalifikacijas, kvalifikacijos įgijimo, tobulinimo ir persikvalifikavimo galimybes.

■ Profesinio konsultavimo uždaviniai

- Svarbiausias profesinio konsultavimo uždavinys bendrojo lavinimo mokykloje yra padėti mokiniams priimti sprendimą renkantis profesiją.

■ Profesijos pasirinkimo svarba

- Yra žinoma, kad mažiausias galimybes įsidarbinti turi jaunuoliai, neįgiję profesijos. Profesinio pasirengimo stoka bei nepakankamas išsilavinimas yra pagrindinė jaunimo nedarbo priežastis. Tarptautinių žodžių žodyne (2004) profesija yra įvardijama kaip nuolatinė specialybė, veiklos, užsiėmimo rūšis, kuriai reikia tam tikro pasiruošimo ir yra pragyvenimo šaltinis.

■ Profesijos pasirinkimo svarba

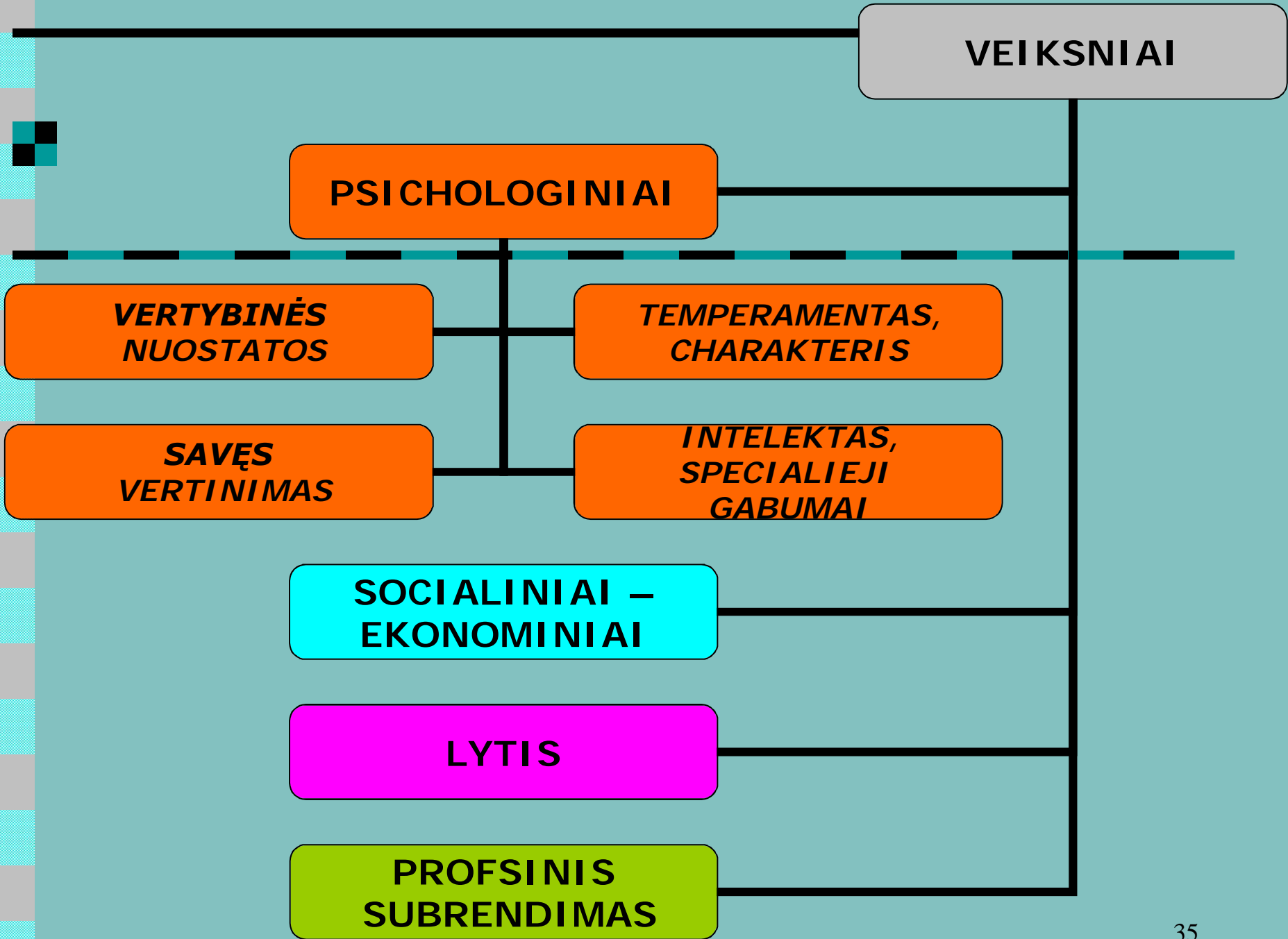
- Tuo tarpu R. Laužackas teigia, jog profesija - tai „atitinkamomis žiniomis (mokėjimais ir įgūdžiais) pagrįstos žmonių veiklos kombinacijos, teikiančios jiems materialinio apsirūpinimo ir aktyvaus įsijungimo į visuomeninio gyvenimo struktūras prielaida“. Profesija – nuolatinės veiklos rūšis, kuriai reikia specialaus pasirengimo ir kuri yra pragyvenimo šaltinis.

■ Profesijos pasirinkimo svarba

- Jaunuolio pašaukimas yra lemiamas profesijos pasirinkimo motyvas. Kai kurie mokiniai jau VI – VIII klasėje gerai žino, kuo jie bus užaugę. Jeigu gerai mokosi, nekyla jokių problemų. Tačiau tokių mažuma. Daugumai profesijos pasirinkimas – egzistencijos klausimas. Todėl suprantama, kad jis neišvengiamas.

■ Profesijos pasirinkimo svarba

- Profesijos rinkimosi klausimą galima suprasti kaip profesinį vystymąsi, kuris prasideda jau ikimokykliniame amžiuje. Profesijos rinkimasis yra įtakojamas daugelio kintamųjų tarpusavio sąveikos. Dalis jų apima paties individo ypatybes, kai kurie aplinkos bruožus. Tyrimais įrodyta, kad profesijos pasirinkimą ir asmenybės orientaciją lemia institucija ir lytis.

■ Psichologiniai veiksniai

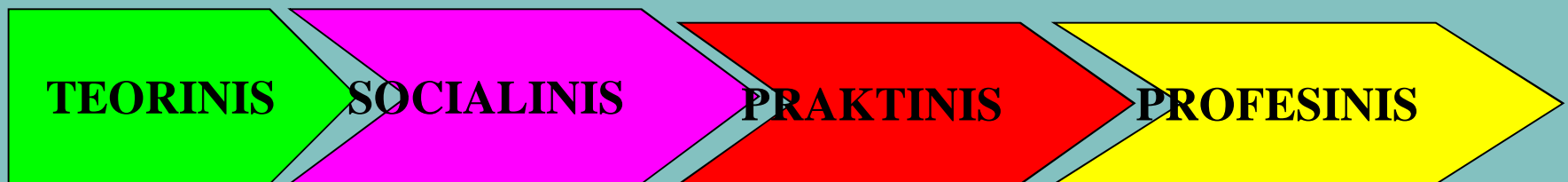
- Asmenybės orientacija yra tik vienas iš daugelio veiksnių, nulemiančių profesijos pasirinkimą. Pavyzdžiui, moterys turi daugiau meninių sugebėjimų arba polinkių tokiam darbui, kuriame ryškus socialinis ir tradiciją atspindintis turinys. Profesijos ir asmenybės atitikimas lemia didesnę pasitenkinimą darbu, profesinį pastovumą, aukštesnę atitikties lygį.

■ Psichologiniai veiksniai

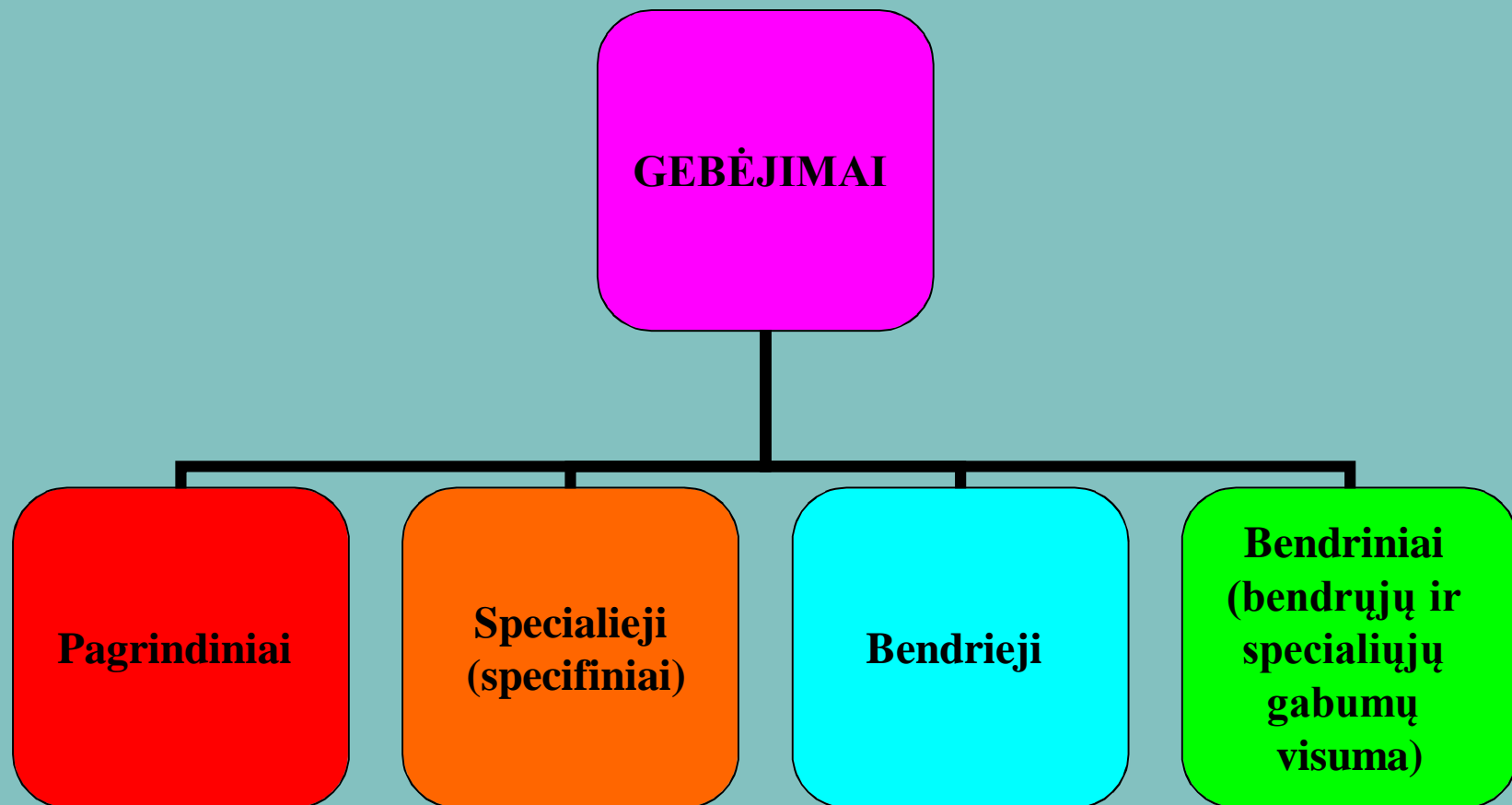
- Profesijos ir asmenybės atitikimas lemia didesnę pasitenkinimą darbu, profesinį pastovumą, aukštesnį atitikties lygį. Prie asmenybinių profesinį apsisprendimą įtakojančių veiksnių priskiriama: fizinė sambranda, apimanti normalų kūno išsivystymą, fizinę ir psichinę sveikatą, tinkamą profesiniam mokymuisi bei darbui; psichinis subrendimas, kuris matuojamas pagal savivokos bei savimonės, interesų bei polinkių, intelekto ir kitokių sugebėjimų bei charakterio kokybę.

■ Psichologiniai veiksniai

- Nurodomos ir intelekto rūšys, išskiriant teorinį, socialinį, praktinį bei profesinį intelektą. Profesinis intelektas yra ne kas kita, kaip karjeros intelektas, padedantis siekti profesinės sėkmės.

■ Intelektu turinio gebėjimai

■ Gabumų klasifikacija

- *Pagrindiniai gabumai* – tai skaičiavimo, kalbėjimo, rašymo, laiko, erdvės pajautimo, bendravimo ir kiti gabumai, sudarantys prielaidas žmogui fiziškai ir dvasiškai tobulėti.
- *Bendrieji gabumai* – tai suvokimas, supratimas, gebėjimas atskirti esminius ir neesminius požymius, lyginti, sisteminti, klasifikuoti, apibendrinti, išreikšti vaizdus ar mintis žodžiais, pagrįsti savo teiginius, motyvuoti veiksmus ir kt. Jie sudaro visų kitų rūšių gabumų pagrindą.

■ Gabumų klasifikacija

- *Specialieji gabumai* – tai asmens fiziologinių ir psichologinių ypatybių derinys, kuris lemia, ar lengvai bus atliekamos specifinės užduotys. Gali būti pažintiniai (teoriniai), techniniai, meniniai, somatiniai, organizaciniai ir kiti gabumai.
- *Specifiniai gabumai* garantuoja didelę sėkmę siauroje veiklos srityje. (Pvz., absoliuti muzikinė klausa, sugebėjimas mintyse atlikti matematinius veiksmus su dideliais skaičiais).

■ Šeimos vaidmuo

- Būdama pagrindiniu socializacijos veiksnium, šeima tiesiogiai ir netiesiogiai įtakoja profesijos pasirinkimą. Šeimoje susipažinama su vaidmenų modeliais, kaupiama patirtis, numatomos galimybės, diegiama tam tikra vertybių sistema, teikiama parama ir paskatinimas, išryškinamos šeimos tradicijos, lūkesčiai, reikalavimai.

■ Ekonominės padėties svarba

- Profesijos pasirinkimą gali lemti ir visuomenės ekonominė padėtis. Pastebėta, jog žemesniam visuomenės sluoksniui priklausantys asmenys dažniau renkasi darbą, kuriame mažesnės karjeros galimybės, o kaita vyksta tik horizontaliame lygmenyje. Aukštesniam visuomenės sluoksniui priklausantys žmonės rinkdamiesi karjerą pasveria ekonominius veiksnius nuo kurių priklauso galimybės rasti darbą dominančioje srityje. Šiandien daugėja profesijų, susijusių su paslaugomis ir naujausiomis technologijomis, tačiau mažėja darbo vietų gamyboje ir žemės ūkyje.

■ Kultūriniai veiksniai

- Dažnai profesijos pasirenkamos ar atmetamos vadovaujantis stereotipais, netikslia ar nepilna informacija. Tai kultūriniai veiksniai apimantys bendrąjį humanitarinį ir socialinį lavinimą, padedantį subrandinti jaunimą profesinei veiklai bei dvasiniai veiksniai, kurie artimai siejasi su kultūriniais veiksniais.

■ **Individo apsisprendimo svarba**

- Labai svarbus aspektas profesinio orientavimo procese yra individo apsisprendimo savarankiškumo rodiklis. Jis priklauso nuo asmenybės, priimančios sprendimą, psichinio, fizinio, socialinio išsivystymo, jos raidos psichologijos, priklausomybės dydžio nuo daugelio aplinkos faktorių, galinčių veikti sprendimą.

■ Klasės auklėtojo vaidmuo

- Karjeros ugdymo procese svarbus yra klasės auklėtojo vaidmuo, kurio supratimas ir mokėjimas dirbti su daugybe skirtingų vaikų bei tėvų, gali padėti efektyviau pasiekti numatytus tikslus. Klasės auklėtojas, labiausiai pažinodamas mokinius, turi galimybę ištirti savo mokinių polinkius, gebėjimus ir interesus. Tik išsamus mokinio pažinimas leidžia auklėtojui būti profesionaliu patarėju, konsultantu renkantis mokiniui mokymosi kryptį ar veiklą.

■ Savęs vertinimo svarba

- Savęs vertinimas yra be galo sudėtingas procesas. Norint pažinti mokinio asmenybę, reikia ją tirti įvairiais aspektais. Tai turi atlikti tiek mokytojas, klasės auklėtojas, mokyklos psichologas, tiek pats mokiniys. Sistemingai taikant šiuos metodus, klasės auklėtojas bei mokytojai gali visapusiškai padėti vaikui savęs pažinimo ir įsivertinimo stadijoje. Mokyklos psichologas, konsultuodamas mokinius, atlikdamas įvairius polinkių bei gebėjimų nustatymo testavimus, taip pat ženkliai gali padėti mokiniui.

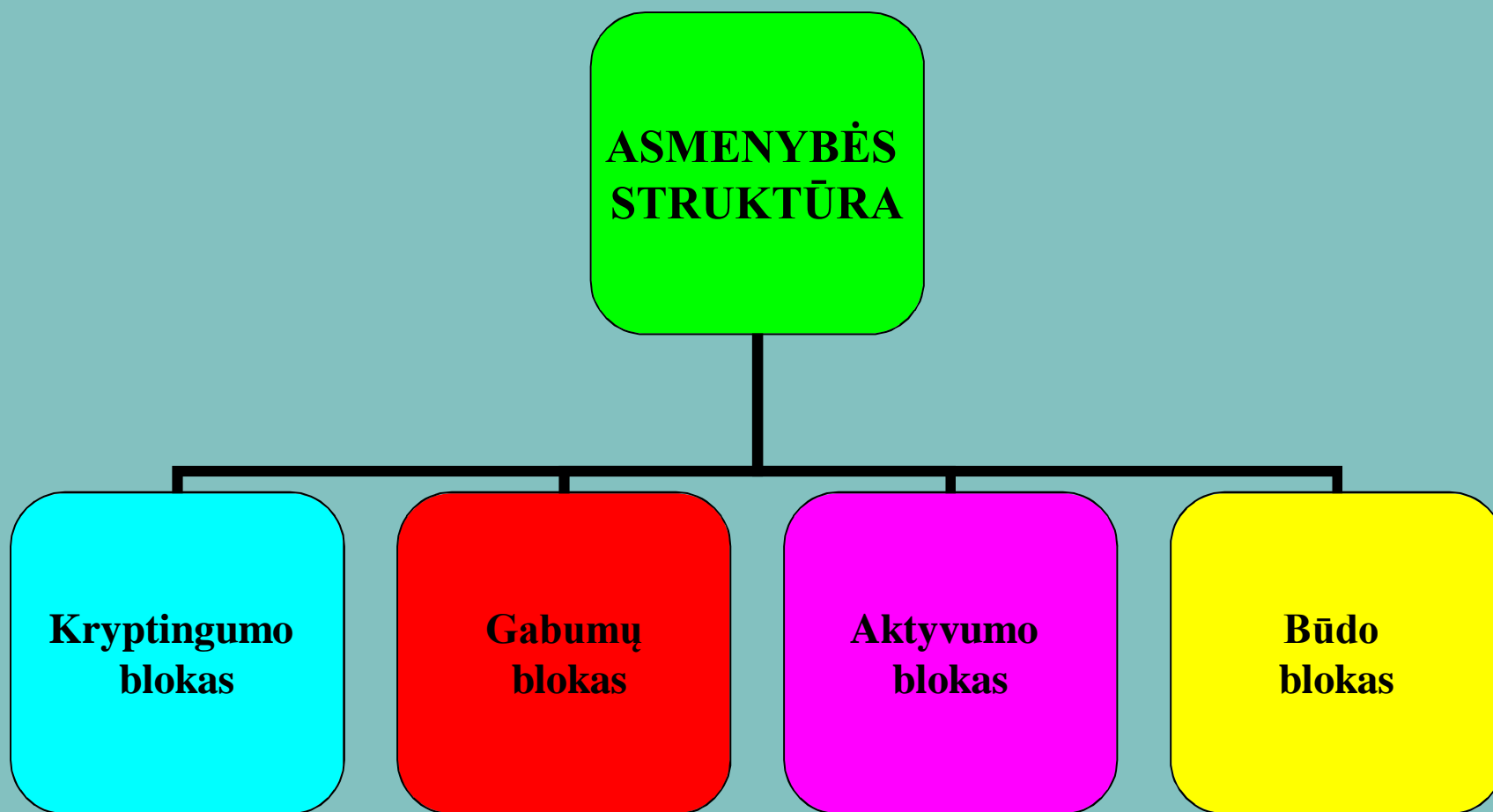
■ Profesinio rengimo prasmė

- Profesinio rengimo sistema nėra vien 2 – 3 metų sustabarėjęs mokyklinio modelio konstruktas. Ji įgyja prasmę, kai suvokiama visybiškai (holistiškai) – kaip ilgalaikis asmenybės formavimosi procesas ugdymo ir darbinėje aplinkoje, rengiantis ir tampant profesinės (darbinės) bendruomenės nariu.

■ Interesų pažinimo svarba

- Mokinio profesiniam apsisprendimui turi įtakos ir interesų pažinimas, nes interesas suteikia žmogaus veiklos tikslams kryptį, padeda orientuotis, pažinti naujus faktus, suvokti tikrovę. Anot psichologo S. Kregždės, interesas yra svarbiausias vidinis veiksnys, sąlygojantis profesijos rinkimosi procesą. Profesorius S. Kregždė savo darbuose pristatė profesinių interesų formavimosi lygių ir struktūros koncepciją, kuri yra labai svarbi pasirengimo profesiniam apsisprendimui.

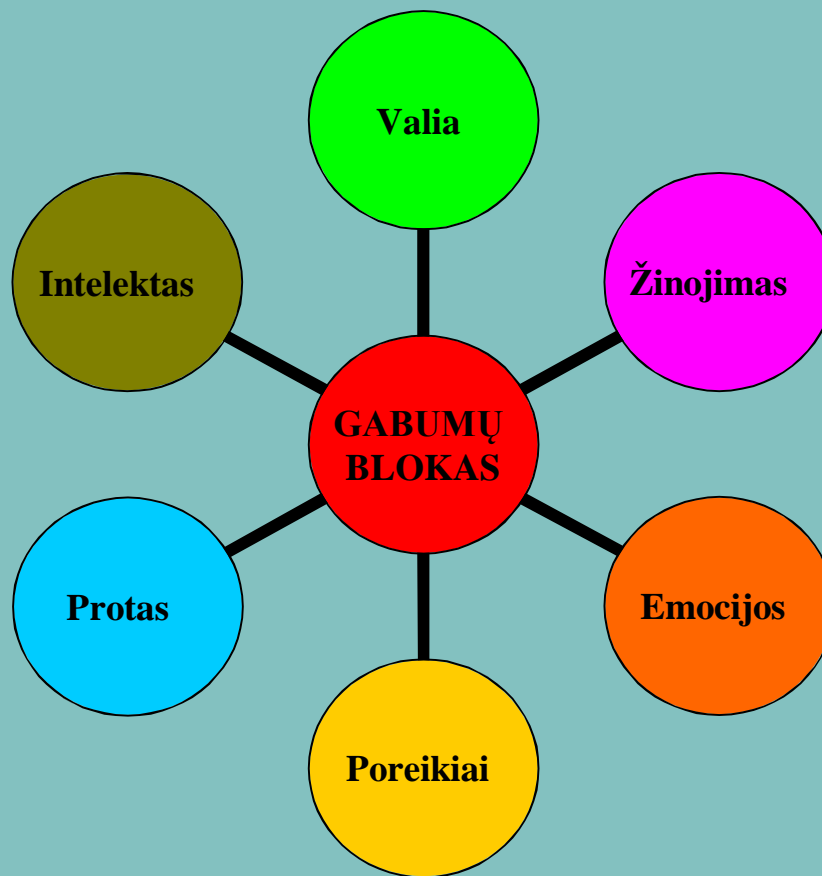
■ Asmenybės struktūra

■ Asmenybės struktūra

■ Asmenybės struktūra

■ Profesinio informavimo formos

- Profesinio informavimo formomis laikomi renginiai, kurių metu supažindinama su profesijomis bei žmogaus savybėmis, reikalingomis atlikti tam tikrą veiklą. Kuo daugiau naudojama profesinio informavimo formų, tuo lengviau prisiderinti prie konkrečių tikslinių grupių poreikių.

■ Profesinio informavimo formos

- Formų įvairiapusiškumas palengvina ne tik domėjimąsi profesine veikla, bet ir išplečia profesinį akiratį, padidina interesą.
Profesinio informavimo formos sukelia ne tik laikiną susidomėjimą profesija, bet ir gali išugdyti nuolatinį domėjimąsi bei išplėsti profesinį akiratį.

■ Profesinio informavimo formos

- Paprasčiausia ir pagrindinė profesinio informavimo forma bendrojo lavinimo mokykloje – *pamoka*. Profesinis informavimas mokykloje gali būti vykdomas ir užklasinėje, užmokyklinėje ir visuomeninėje veikloje. Efektyvų poveikį duoda skirtingų formų derinimas. Pavyzdžiui, po ekskursijos rekomenduojama dar pasikalbėti su mokiniais.

■ Profesinio informavimo formos

- Populiariausios praktikoje paplitusios profesinio informavimo formos:
 - ❖ Profesinis informavimas per pamokas;
 - ❖ Ekskursijos į įmones ir profesines mokyklas;
 - ❖ Susitikimai su atitinkamos profesijos atstovais;

■ Profesinio informavimo formos

- ❖ Masinių informacinių laidų žiūrėjimas ir aptarimas profesinio informavimo tikslais;
- ❖ Speciali literatūra, internetinių duomenų bazių, elektroninių laikmenų ir vaizdinės medžiagos peržiūros bei jos aptarimas;
- ❖ Parodos, paskaitos;
- ❖ Profesinio informavimo savaitės;
- ❖ Teminiai vakarai, konkursai, olimpiados.

■ Pabaigai...

- Profesinis informavimas turi begalę sąsajų su mokymosi dalykais, kiekvienas jų turėtų sietis su profesiniu informavimu ir kuo daugiau mokiniams teikti žinių jų rūpinimais klausimais. Klasės auklėtojai, dalykų mokytojai čia gali daug prisidėti ir būti gerais bei sumaniais patarėjais. **SĖKMĖS!**

Ačiū už dėmesį!

